

ЗАТВЕРДЖЕНО  
Наказ Міністерства освіти і науки,  
молоді та спорту України  
29 березня 2012 року № 384

Форма № Н - 3.04

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСПІЛКИ  
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»  
Кафедра комерційної діяльності та підприємництва**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

\_\_\_\_\_ проф. Рогоза М.Є

« \_\_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ 2014 р.

**РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА**

**з навчальної дисципліни "Основи підприємницької діяльності "**

для студентів напряму підготовки

6.140103 "Туризм"

Факультету харчових технологій, готельно-ресторанного  
та туристичного бізнесу

**Полтава 2014**

Робоча навчальна програма з навчальної дисципліни «Основи підприємницької діяльності» для студентів спеціальності: 6.140103 «Туризм» на I семестр 2014-2015 навчального року.

Укладач: доц., к.е.н. Спориш О.А.

Робоча навчальна програма обговорена і схвалена на засіданні кафедри комерційної діяльності та підприємництва .

протокол № \_\_\_\_

від «\_\_\_\_\_» \_\_\_\_\_ 2014 р.

Зав. кафедри \_\_\_\_\_ проф. Балабан П.Ю  
(підпис)

«СХВАЛЕНО»

Голова науково-методичної групи з напрямку підготовки 6.140103 «Туризм»

протокол № \_\_\_\_ від «\_\_\_\_\_» \_\_\_\_\_ 2014 р.

\_\_\_\_\_ Г.П. Скляр  
(підпис )

«УЗГОДЖЕНО»

Заступник декана факультету харчових технологій, готельно-ресторанного та туристичного бізнесу

\_\_\_\_\_ доц. Карпенко В.Д.  
(підпис)

«\_\_\_\_\_» \_\_\_\_\_ 2014 р.

«УЗГОДЖЕНО»

Директор науково-навчального центру

\_\_\_\_\_ доц. Герман Н.В.  
(підпис)

«\_\_\_\_\_» \_\_\_\_\_ 2014 р.

## ВСТУП

Навчальна дисципліна "Основи підприємницької діяльності" є комплексною дисципліною, яка орієнтована на підготовку кваліфікованих спеціалістів підприємницького типу.

Головна мета дисципліни: формування комплексу знань і умінь, що забезпечують реалізацію всіх етапів підприємницького циклу.

Вищевказана мета зумовила такі завдання :

- формування у студентів сучасних уявлень про роль та значення підприємницької діяльності в механізмі ринкової економіки;
- розвиток комплексу аналітичних, прогностичних, інноваційних та організаційно-комунікативних здібностей, необхідних майбутньому підприємцю;
- опанування студентами елементів світової та вітчизняної підприємницької культури.

Реалізація поставленої мети може бути забезпечена безпосередньо вивченням таких питань:

- природа підприємницької діяльності, її роль в системі соціально-економічних інститутів ринкової економіки;
- поняття підприємницької діяльності; поняття про підприємницький цикл;
- умови виникнення та основні етапи розвитку підприємництва в Україні та за кордоном;
- сучасне розуміння підприємництва;
- структура і функції підприємницької діяльності, її організаційно-правові форми;
- правові основи підприємництва;
- взаємозв'язок форм власності і організаційно-правових форм підприємницької діяльності;
- організаційно-технічні і технологічні основи підприємницької діяльності;
- особливості підприємницької діяльності в споживчій кооперації.

Вивчення названих питань дозволить студентам:

- аналізувати ринкову ситуацію з метою визначення сфери своєї підприємницької діяльності;
- професійно скласти програму підприємницької діяльності з урахуванням основних факторів ризику;
- користуватися нормативними документами, що регулюють підприємницьку діяльність;
- обґрунтовувати правильність вибору організаційно-правових форм підприємництва;
- здійснювати управлінські функції, адекватні відповідним етапам підприємницького циклу;
- оцінювати результативність і підвищувати конкурентоспроможність підприємницької діяльності.

Завданням курсу є формування основ наукового світогляду на підприємництво та проблеми бізнесу, засвоєння основних термінів та понять підприємництва на рівні їх відтворення і тлумачення; здобуття навичок та елементарних умінь застосовувати їх у практичній діяльності для підвищення конкурентоспроможності фахівця у підприємницькій сфері.

Дисципліна тісно пов'язана із іншими навчальними дисциплінами, що вивчають студенти, вона є базовою «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Статистика», «Основи економічної теорії».

При вивченні курсу використовуються як традиційні форми навчального процесу, так і певні засоби його активізації, як то: вирішення ситуаційних завдань, проведення ділових ігор, виконання рефератів та наукових доповідей, широке застосування ПЕОМ.

## ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1. Загальна характеристика навчальної дисципліни «Основи підприємницької діяльності» для студентів напряму підготовки 6.140103 “Туризм”, освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр

Навчально-організаційна структура навчальної дисципліни	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS: 3	Нормативна у відповідності до навчального плану
	Семестр: денна – 5;
Кількість змістових модулів: денна – 2;	Форма теоретичної та практичної підготовки, год.: денна – лекцій –20, практичних робіт – 34.
Загальна кількість годин: денна – 90.	Самостійна позааудиторна робота, год.: денна –30.
Кількість годин на тиждень – 3, у т.ч. аудиторних 3 год.	Індивідуальні навчально-дослідні завдання, год. 6.
	Вид контролю : денна – ПМК (залік).

**РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА СЕМЕСТРАМИ І  
ЗА ВИДАМИ ЗАНЯТЬ ЗГІДНО РОБОЧОГО НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ  
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ НА НАВЧАЛЬНИЙ РІК**

Таблиця 2. Розподіл годин з навчальної дисципліни «Основи підприємницької діяльності» за семестрами і за видами занять згідно робочого навчального плану для студентів напряму підготовки 6.140103 “Туризм” освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр

Семестр	Вид заняття					ПМК	Екзамен
	аудиторні			позааудиторні			
	лекції	практичні	разом	індивідуально-консультативна робота	самостійна робота студентів		
Денна форма навчання							
5	20	34	54	6	30	+	-



**ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ  
З РОЗПОДІЛОМ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ЗА ВИДАМИ ЗАНЯТЬ**

Таблиця 4.1. Тематичний план навчальної дисципліни «Основи підприємницької діяльності» для студентів напряму підготовки 6.140103 “Туризм” освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр денної форми навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин за видами занять				
		Разом	Аудиторні		Позааудиторні	
			лекції	практичні	індивідуаль- но- консульта- тивна робота	самостійна робота
<b>1</b>	<b>2</b>	<b>3</b>	<b>4</b>	<b>5</b>	<b>6</b>	<b>7</b>
<b>Модуль 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КУРСУ</b>						
1	Предмет, зміст та задачі курсу „Основи підприємницької діяльності”. Значення, принципи і сутність підприємництва.	<b>9</b>	<b>2</b>	<b>2</b>	<b>1</b>	<b>4</b>
2	Підприємництво як соціально економічне явище.	<b>8</b>	<b>2</b>	<b>2</b>	-	<b>4</b>
3	Соціально-психологічний портрет підприємця.	<b>9</b>	<b>2</b>	<b>4</b>	<b>1</b>	<b>2</b>
4	Організаційно-правові форми підприємницької діяльності.	<b>13</b>	<b>4</b>	<b>6</b>	<b>1</b>	<b>2</b>
5	<i><b>Поточна модульна робота (ПМР)</b></i>	<b>4</b>	-	-	-	<b>4</b>
6	<i><b>Всього перший модуль</b></i>	<b>43</b>	<b>10</b>	<b>14</b>	<b>3</b>	<b>16</b>
<b>Модуль 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.</b>						
7	Технологія створення і організаційний механізм роботи підприємницьких структур.	<b>11</b>	<b>2</b>	<b>4</b>	<b>1</b>	<b>4</b>
8	Практика підприємництва.	<b>10</b>	<b>2</b>	<b>6</b>	-	<b>2</b>
9	Іновація як засіб розвитку підприємницької діяльності	<b>13</b>	<b>4</b>	<b>6</b>	<b>1</b>	<b>2</b>
10	Ризики та страхування в підприємницькій діяльності.	<b>9</b>	<b>2</b>	<b>4</b>	<b>1</b>	<b>2</b>
11	<i><b>Поточна модульна робота (ПМР)</b></i>	<b>4</b>	-	-	-	<b>4</b>
12	<i><b>Всього другий модуль</b></i>	<b>47</b>	<b>10</b>	<b>20</b>	<b>3</b>	<b>14</b>
13	<b>РАЗОМ</b>	<b>90</b>	<b>20</b>	<b>34</b>	<b>6</b>	<b>30</b>



## ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА ТЕМАТИЧНОГО ПЛАНУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 5.1. Технологічна карта тематичного плану навчальної дисципліни «Основи підприємницької діяльності» для студентів напряму підготовки 6.140103 «Туризм» освітньо-кваліфікаційного рівня, яка викладається для студентів денної форми навчання.

Назва розділу, теми та питання лекції	Обсяг годин	Назва семінарського, практичного заняття	Обсяг годин	Література (№ за переліком)
1	2	3	4	5
<p><b>Тема 1. Предмет, зміст та задачі курсу “Основи підприємництва”. Значення, принципи і сутність підприємництва.</b></p> <p>1.1. Характер і зміст курсу «Основи підприємництва».</p> <p>1.2. Основи методології, та задачі курсу.</p> <p>1.3.Зв'язок курсу з іншими дисциплінами.</p>	2	<p><b>Практичне заняття 1.</b></p> <p><b>Тема. Предмет, зміст та задачі курсу “Основи підприємництва”. Значення, принципи і сутність підприємництва.</b></p> <p>1.3. Характер і зміст курсу «Основи підприємництва».</p> <p>1.4. Основи методології, та задачі курсу.</p> <p>1.3.Зв'язок курсу з іншими дисциплінами.</p>	2	1, 3, 4, 8, 9, 12, 15, 33.
<p><b>Тема 2. Підприємництво як соціально економічне явище.</b></p> <p>1.1. Поняття й сутність підприємництва, його основні ознаки та принципи.</p> <p>1.2. Суб'єкти та об'єкти підприємницької діяльності.</p> <p>1.3. Взаємозв'язок бізнесу й середовища.</p> <p>1.4. Роль підприємництва у розвитку суспільства.</p>	2	<p><b>Практичне заняття 2.</b></p> <p><b>Тема. Підприємництво як соціально економічне явище.</b></p> <p>1. Поняття й сутність підприємництва, його основні ознаки та принципи.</p> <p>2. Суб'єкти та об'єкти підприємницької діяльності.</p> <p>3. Взаємозв'язок бізнесу й середовища.</p> <p>4. Роль підприємництва у розвитку суспільства.</p>	2	1, 3, 4, 8, 9, 12, 15, 33.
<p><b>Тема3 . Соціально-психологічний портрет підприємця.</b></p> <p>1.1 Психологічний портрет підприємця</p> <p>1.2 Ділові якості підприємця</p> <p>1.3 Роль знання економічних наук для підприємця</p> <p>1.4 Відношення суспільства до підприємця</p> <p>1.5 Правила та норми, що утворюють імідж підприємця</p>	2	<p><b>Практичне заняття 3,4.</b></p> <p><b>Тема . Соціально-психологічний портрет підприємця.</b></p> <p>1.1Психоогічний портрет підприємця.</p> <p>1.2. Ділові якості підприємця</p> <p>1.3. Роль знання економічних наук для підприємця</p> <p>1.4.Відношення суспільства до підприємця</p> <p>1.5.Правила та норми, що</p>	4	5, 6, 8, 9, 12, 28, 33, 39, 40.

		утворюють імідж підприємця		
<p><b>Тема 4. Організаційно-правові форми підприємницької діяльності.</b></p> <p>1.1. Поняття та класифікація організаційно-правових форм підприємництва.</p> <p>1.2. Господарські товариства як організаційна форма підприємництва..</p> <p>1.3. Індивідуальне підприємництво.</p>	<b>4</b>	<p><b>Практичне заняття 5,6,7. Організаційно-правові форми підприємницької діяльності.</b></p> <p>1.1 Поняття та класифікація організаційно-правових форм підприємництва.</p> <p>1.2. Господарські товариства як організаційна форма підприємництва..</p> <p>1.3. Індивідуальне підприємництво.</p>	<b>6</b>	1, 3, 4, 6, 8, 9, 12,14, 15, 27, 29, 33.
<p><b>Тема 5.Технологія створення і організаційний механізм роботи підприємницьких структур.</b></p> <p>1.1. Об'єднання підприємств: переваги й недоліки.</p> <p>1.2. Державна реєстрація юридичної особи, яка має намір стати підприємцем.</p> <p>1.3. Державна реєстрація фізичної особи, яка має намір стати підприємцем</p>	<b>2</b>	<p><b>Практичне заняття 8,9. Тема. Технологія створення і організаційний механізм роботи підприємницьких структур.</b></p> <p>1.1. Об'єднання підприємств: переваги й недоліки.</p> <p>1.2. Державна реєстрація юридичної особи, яка має намір стати підприємцем.</p> <p>1.3. Державна реєстрація фізичної особи, яка має намір стати підприємцем.</p>	<b>4</b>	2, 3, 4, 6, 10, 12, 13, 14, 16.
<p><b>Тема 6. Практика підприємництва.</b></p> <p>1.1. Технологія підприємницького процесу.</p> <p>1.2. Види підприємницької діяльності.</p> <p>1.3. Процедура ліцензування певних видів підприємницької діяльності.</p> <p>1.4. Патентування підприємницької діяльності.</p> <p>1.5.Створення власного підприємства як спосіб входження в бізнес.</p> <p>1.6 Система франчайзингу.</p>	<b>2</b>	<p><b>Практичне заняття 10,11,12. Тема. Практика підприємництва.</b></p> <p>1.1 Види підприємницької діяльності.</p> <p>1.2. Процедура ліцензування певних видів підприємницької діяльності.</p> <p>1.3. Патентування підприємницької діяльності</p> <p>1.4. Створення власного підприємства як спосіб входження в бізнес.</p>	<b>6</b>	5, 6, 8, 9, 12, 14, 15, 16, 25, 28, 33, 39, 40.
<p><b>Тема 7. Інновація як засіб розвитку підприємницької діяльності</b></p> <p>1.1. Процес планування та проектування нової продукції</p> <p>1.2.Функціонально-вартісний аналіз.</p>	<b>4</b>	<p><b>Практичне заняття 13,14,15. Тема. Інновація як засіб розвитку підприємницької діяльності</b></p> <p>Ділові ігри “Інноваційний проект мосту”, “Функціонально-вартісний</p>	<b>6</b>	2, 3, 4, 6, 10, 12, 13, 14, 16, 28, 32, 37, 38.

1.3.Методи творчого вирішення проблем. 1.4.Методи вироблення нової ідеї.		аналіз		
<b>Тема 8. Ризики та страхування в підприємницькій діяльності. Припинення підприємницької діяльності.</b> 1.1. Зміст і функції підприємницького ризику. 1.2. Оцінювання підприємницьких ризиків. Методи захисту від ризиків. 1.3. Страхування у підприємницькій діяльності. 1.4. Ліквідація і реорганізація підприємства. 1.5. Банкрутство і санація суб'єктів підприємництва.	<b>2</b>	<b>Практичне заняття 16,17. Ризики та страхування в підприємницькій діяльності. Припинення підприємницької діяльності.</b> 1.1. Зміст і функції підприємницького ризику. 1.2. Методи захисту від ризиків. 1.3. Ліквідація і реорганізація підприємства. 1.4. Банкрутство і санація суб'єктів підприємництва.	<b>4</b>	3, 4, 5, 6, 8, 9, 12, 14, 15, 33, 39, 40.

## САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Таблиця 6. Технологічна карта самостійної роботи студента з навчальної дисципліни «Основи підприємницької діяльності»

№ з/п	Назва теми, з якої виносяться питання на самостійне опрацювання	Перелік питань, що вивчаються студентом самостійно	Література (порядковий номер за переліком)	Засоби контролю знань
1.	Підприємництво як соціально економічне явище.	1. Зміст підходу Кантільйона до визначення поняття «підприємець». 2. Вклад Й. Шумпетера у розвиток теорії підприємництва. 3. Ключові положення Ф. Хайєка. 4. Які проблеми притаманні підприємництву в Україні? 5. Характеристика негативного впливу чинників зовнішнього економічного середовища на розвиток підприємницької діяльності в Україні?	1, 3, 4, 8, 9, 12, 15, 33.	Усне опитування, реферат, диспут
2.	Організаційно-правові форми підприємницької діяльності.	1. Законодавчі вимоги до державної реєстрації. 2. Критерії вибору організаційної форми. 3. Загальна схема реєстрації підприємця. 4. Загальна схема реєстрації підприємства (на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю). 5. Характеристика товариства з повною відповідальністю. 6. Характеристика командитного товариства. 7. Доцільність об'єднання підприємств. 8. Види об'єднань згідно з чинним законодавством. 9. Закон України «Про господарські товариства».	1, 3, 4, 6, 8, 9, 12, 14, 15, 27, 29, 33.	Реферат, тести, диспут
3.	Практика підприємництва.	1. Основні причини сповільнення темпів росту компаній. 2. Інновація, як засіб розвитку підприємництва. 3. Методи творчого вирішення проблем.	5, 6, 8, 9, 12, 14, 15, 16, 25, 28, 33, 39, 40.	Усне опитування, реферат, тести

		<p>4. Умови патентування підприємницької діяльності.</p> <p>5. Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності».</p> <p>6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про термін дії ліцензії на провадження певних видів господарської діяльності, розміри й порядок зарахування плати за її видачу».</p> <p>7. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств».</p> <p>8. Перспективи розвитку франчайзингових відносин в Україні.</p> <p>9. Завдання бізнес-планування. Функції бізнес-плану.</p> <p>10. Типи бізнес-планів по об'єктах планування.</p> <p>11. Зміст плану маркетингу.</p> <p>12. План виробництва.</p> <p>13. Фінансовий план.</p>		
4.	<p>Ризики та страхування в підприємницькій діяльності.</p> <p>Припинення підприємницької діяльності.</p>	<p>1. Комерційний ризик.</p> <p>2. Оцінка ризику.</p> <p>3. Способи зменшення ризику.</p> <p>4. Методи мінімізації підприємницького ризику.</p> <p>5. Особливості методу передачі контролю за ризиком.</p> <p>6. Особливості методу експертного оцінювання підприємницького ризику.</p> <p>7. Методи страхування ризиків.</p> <p>8. Механізм банкрутства підприємства.</p> <p>9. Основні мотиви ліквідації підприємства.</p>	3, 4, 5, 6, 8, 9, 12, 14, 15, 33, 39, 40.	Усне опитування, реферат, тести

## ІНДИВІДУАЛЬНО-КОНСУЛЬТАТИВНА РОБОТА

Семестр - I, навчальний рік - 2014-2015

Кафедра – комерційної діяльності та підприємництва

Викладач – Спориш О.А.

Таблиця 7. Графік проведення індивідуально-консультативної роботи з навчальної дисципліни «Основи підприємницької діяльності»

№ з/п	Форма індивідуально-консультативної роботи	Навчальні тижні																		Кількість годин			
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18				
1	Індивідуальні заняття																						2
2	Консультації																						1
3	Перевірка виконаних індивідуальних завдань																						1
4	Перевірка та захист завдань, що винесені на поточний контроль																						
5	<i>Разом</i>																				6		



## **МЕТОДИ АКТИВІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ**

Основними методиками, що активізують пізнавальний процес під час навчання студентів є:

### ***При проведенні лекційних занять.***

- Кожна лекція має **проблемний характер**: висвітлюються питання складних підприємницьких формувань. Порядок і особливості реєстрації юридичної та фізичної особи, які мають намір стати підприємцем; висвітлюється процедура ліцензування певних видів підприємницької діяльності, порядок і особливості складання бізнес-плану.

### ***При проведенні практичних занять.***

- Моделювання міні-ситуацій (використання кейс-методу): за темами «Практика підприємництва».  
*Презентація групою студентів* розробленої ними теми, яка охоплює актуальні проблемні питання, з проведенням подальшої дискусії між іншими «малими групами», викладачем та експертами (яких визначає викладач), з тих питань, що виносяться на обговорення: за темами «Організаційно-правові форми підприємницької діяльності», «Практика підприємництва».
- В окремих випадках за потребою індивідуальні завдання виконуються індивідуально кожним студентом.

До індивідуальних творчих завдань для самостійної роботи студентів у рамках курсу «Основи підприємницької діяльності» відносяться:

- огляд законодавчих та нормативних документів, і джерел літератури, що стосуються питань курсу;
- виконання аналітичних завдань;
- виконання завдань до олімпіад;
- підготовка доповідей на конференції.



## Система поточного і підсумкового контролю

Оцінювання знань студентів з курсу „Основи підприємницької діяльності” здійснюється на основі результатів поточного модульного контролю (ПМК) і підсумкового контролю знань (заліку).

Об'єктом оцінювання знань студентів є програмний матеріал дисципліни, засвоєння якого відповідно перевіряється під час поточного контролю і на заліку.

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу, вироблених навичок проведення робіт, умінь самостійно опрацювати тексти, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал.

Об'єктами поточного контролю знань студентів з „Основи підприємницької діяльності” є:

- а) систематичність та активність роботи на практичних заняттях і семінарах;
- б) виконання завдань для самостійного опрацювання;
- в) виконання модульних завдань.

При контролі систематичності та активності роботи на практичних заняттях і семінарах оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на заняттях; активність при обговоренні питань, що винесені на заняття; результати виконання робіт.

При контролі виконання завдань для самостійного опрацювання оцінці підлягають: самостійне опрацювання тем в цілому чи окремих питань; написання рефератів, підготовка реферативних матеріалів з публікацій .

При виконанні модульних (контрольних) завдань оцінці підлягають теоретичні знання та практичні навички, яких набули студенти після опанування певного модуля. Модульний контроль буде проводитись у формі відповідей на теоретичні питання під час проведення контрольних робіт, виконання індивідуальних завдань.

Засоби поточного контролю вивчення дисципліни є:

- усне та письмове опитування на заняттях;
- усне бліц-опитування;
- письмове та комп'ютерне тестування;
- виконання модульних контрольних робіт.

Засоби підсумкового контролю вивчення дисципліни є:

- виконання модульних контрольних робіт;
- залік.

Підсумковий контроль. Загальна підсумкова оцінка з дисципліни складається з суми балів за результатами поточного контролю знань. До заліково-екзаменаційної відомості заносяться сумарні результати в балах поточного контролю.

Таблиця 8. Шкала оцінювання знань студентів за результатами підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Основи підприємницької діяльності»

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Таблиця 9. Розподіл балів, що отримують студенти за результатами вивчення навчальної дисципліни «Основи підприємницької діяльності»

Напрямок підготовки 6.140103 «Туризм»

Курс – 3

Назва модуля, теми	Вид навчальної роботи	Бали
<b>Модуль I. Теоретичні основи курсу</b>		
<b>Тема 1. Предмет, зміст та задачі курсу „Основи підприємницької діяльності”. Значення, принципи і сутність підприємництва.</b>	1. Відвідування лекції (2 год.)	1
	2. Відвідування практичного заняття (2 год.)	1
	3. Обговорення теоретичного питання на практичному занятті	1
	4. Виконання завдання на практичному занятті	1
	5. Тестування	1
	6. Підготовка та захист реферату	2
	<b>Разом</b>	<b>7</b>
<b>Тема 2. Підприємництво як соціально економічне явище.</b>	1. Відвідування лекції (2 год.)	1
	2. Відвідування практичного заняття (2 год.)	1
	3. Обговорення теоретичного питання на практичному занятті	1
	4. Виконання завдання на практичному занятті	1
	5. Тестування	1
	6. Виконання та захист індивідуального завдання	1
	7. Підготовка та захист реферату	2
	<b>Разом</b>	<b>8,0</b>
<b>Тема 3. Соціально-психологічний портрет підприємця.</b>	1. Відвідування лекції (2 год.)	1
	2. Відвідування практичного заняття (4 год.)	2
	3. Обговорення теоретичного матеріалу	1
	4. Виконання завдання на практичному занятті	2
	5. Тестування	2
	6. Підготовка та захист реферату	2
	7. Виконання та захист індивідуального завдання	1
	<b>Разом</b>	<b>11,0</b>
<b>Тема4 Організаційно-правові форми підприємницької діяльності.</b>	1. Відвідування лекції (4 год.)	2
	2. Відвідування практичного заняття (6 год.)	3
	3. Обговорення теоретичного матеріалу	1
	4. Виконання завдання на практичному занятті	3
	5. Тестування	1
	6. Підготовка та захист реферату	2
	7. Виконання та захист індивідуального завдання	1
<b>Разом</b>	<b>13,0</b>	
<b>Поточна модульна контрольна робота I</b>		<b>8,0</b>

Назва модуля, теми	Вид навчальної роботи	Бали
<b>Модуль II. Організація підприємницької діяльності</b>		
<b>Тема 5. Технологія створення і організаційний механізм роботи підприємницьких структур.</b>	1. Відвідування лекції (2 год.)	1
	2. Відвідування практичного заняття (4 год.)	2
	3. Обговорення теоретичного матеріалу	1
	4. Виконання завдання на практичному занятті	2
	6. Виконання та захист індивідуального завдання	1
	7. Тестування	2
	8. Підготовка та захист реферату	1
	<b>Разом</b>	<b>10,0</b>
<b>Тема 6 Практика підприємництва.</b>	1. Відвідування лекції (2 год.)	1
	2. Відвідування практичного заняття (6 год.)	3
	3. Обговорення теоретичного матеріалу	1
	4. Виконання завдання на практичному занятті	3
	5. Виконання та захист індивідуального завдання	1
	6. Тестування	2
	7. Підготовка та захист реферату	1
	<b>Разом</b>	<b>12,0</b>
<b>Тема7 Інновація як засіб розвитку підприємницької діяльності.</b>	1. Відвідування лекції (4 год.)	2
	2. Відвідування практичного заняття (6 год.)	3
	3. Обговорення теоретичного матеріалу	1
	4. Виконання завдання на практичному занятті	3
	5. Виконання та захист індивідуального завдання	1
	6. Тестування	2
	7. Підготовка та захист реферату	1
	<b>Разом</b>	<b>13,0</b>
<b>Тема 8 Ризики та страхування в підприємницькій діяльності.</b>	1. Відвідування лекції (2 год.)	1
	2. Відвідування практичного заняття (4 год.)	2
	3. Обговорення теоретичного матеріалу	1
	4. Виконання завдання на практичному занятті	2
	5. Виконання та захист індивідуального завдання	1
	6. Тестування	2
	7. Підготовка та захист реферату	1
	<b>Разом</b>	<b>10,0</b>
<i>Поточна модульна контрольна робота II</i>		<b>5</b>
<i>Підсумковий модульний контроль</i>		
<b>Разом</b>		<b>100,0</b>

Таблиця 10. Система нарахування балів за видами навчальної роботи

<b>Форма навчальної роботи</b>	<b>Вид навчальної роботи</b>	<b>Бали</b>
<b>1. Аудиторна</b>		
<b>1.1. Лекція</b>	Відвідування лекцій	1
<b>1.2. Практичне заняття</b>	Відвідування практичного заняття	1
	Обговорення теоретичного питання на практичному занятті	1
	Виконання завдання на практичному занятті	1-3
	Тестування	1
	Підготовка та захист реферату	1-2
<b>2. Самостійна та індивідуально-консультаційна робота</b>	Виконання та захист індивідуальних завдань	1
<b>3. Поточний модульний контроль</b>	Виконання поточної модульної контрольної роботи I	8
	Виконання поточної модульної контрольної роботи II	5
<b>4. Підсумковий контроль</b>	ПМК (залік)	

Таблиця 11. Система нарахування додаткових балів за видами робіт з вивчення навчальної дисципліни

<b>Форма роботи</b>	<b>Вид роботи</b>	<b>Бали</b>
1. Навчальна	1. Участь в предметних олімпіадах: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	5
	2. Участь в конкурсах на кращого знавця дисципліни: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	5
	3. Виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань підвищеної складності	
	4. Інші	
2. Науково-дослідна	1. Участь в наукових гуртках	
	2. Участь в наукових студентських клубах	
	3. Участь в конкурсах студентських робіт: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	10
	4. Участь в наукових студентських конференціях: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	10
	5. Інші	
Разом		30

\* Максимальна кількість додаткових балів – 30.

# **ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПОТОЧНОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ**

## **ПИТАННЯ ДО МОДУЛЯ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КУРСУ**

1. Характер і зміст курсу "Основи підприємницької діяльності".
2. Основи методології, зміст та задачі курсу.
3. Сучасне розуміння підприємництва.
4. Концепції підприємництва Й.Шумпетера, Кантільйона, Ф. Хайєка.
5. Основні функції підприємництва у сучасному світі.
6. Принципи, на яких ґрунтується підприємництво.
7. Які фактори активізують розвиток підприємництва?
8. За якими ознаками можна класифікувати організаційно-правові форми підприємництва?
9. Які фактори впливають на вибір організаційно-правової форми підприємництва?
10. Основні форми індивідуального підприємництва.
11. Переваги й недоліки індивідуального бізнесу.
12. Які види об'єднань виділяють згідно з чинним законодавством?
13. Характеристика концерну та корпорації. В чому їх відмінність?
14. Стадії підприємницького процесу.
15. Сутність підприємницького процесу.
16. Ознаки класифікації підприємницької діяльності.

## **ПИТАННЯ ДО МОДУЛЯ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

1. Причини зумовлення підприємницького ризику.
2. У чому полягають особливості виробничого ризику?
3. У чому полягають особливості фінансового ризику?
4. Класифікація та характеристика підприємницьких ризиків.
5. Характеристика організаційних методів мінімізації підприємницького ризику.
6. У чому полягають особливості методу мінімізації збитків?
7. У чому полягають особливості методу передачі контролю за ризиком?
8. Які методи належать до економічних методів мінімізації підприємницького ризику?
9. Складання бізнес-плану.
10. Головні функції бізнес-плану у практиці сучасного підприємництва.
11. Структура бізнес-плану і від чого вона залежить.
12. Характеристика основних блоків бізнес-плану.
13. Види підприємницької діяльності, що підлягають ліцензуванню.
14. Основна відмінність ліцензії від торговельного патенту.
15. Види підприємницької діяльності, що підлягають патентуванню.
16. Які основні моменти необхідно враховувати при створенні власного бізнесу?

17. Сутність франчайзингових відносин.
18. Переваги і недоліки створення нового підприємства.
19. Як проводиться державна реєстрація суб'єктів підприємництва?



## ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Характер і зміст курсу. Основи методології та задачі курсу. Зв'язок курсу з іншими науками
2. Загальна характеристика ринкової системи та її типи.
3. Сучасне розуміння підприємництва.
4. Законодавче регулювання підприємницької діяльності.
5. Роль знання економічних наук для підприємця.
6. Ліцензування підприємницької діяльності. Заборонені для недержавного підприємства сфери діяльності.
7. Ринкова система економіки як база розвитку підприємництва. Свобода та рівність можливостей.
8. Види підприємницької діяльності
9. Психологічний портрет підприємця.
10. Ділові якості підприємця. Відношення суспільства до підприємця.
11. Підприємництво як елемент культури.
12. Зародження і розвиток підприємництва у світі.
13. Становлення підприємництва у країнах Західної Європи
14. Розвиток теорії підприємництва.
15. Концепції підприємництва І.Шумпетера, М.Вебера, А. Маршала.
16. Піднесення і занепад підприємництва в радянський період.
17. Культура та національний менталітет України. Місце підприємництва.
18. Всесвітня історія розвитку підприємництва. Сучасний розквіт підприємництва в країнах Європи та Америки
19. Стадії підприємницького процесу.
20. Пошук нової ідеї та її оцінка.
21. Складання бізнес-плану.
22. Оцінка необхідних ресурсів.
23. Управління створеним підприємством.
24. Основні джерела інноваційних можливостей.
25. Ринок інноваційних ідей. Основні джерела інноваційних можливостей.
26. Принципи новаторства.
27. Інноваційна стратегія діяльності підприємства як фактор підвищення конкурентоспроможності.
28. Технологічний процес від нової ідеї у громадському харчуванні.
29. Розробка засновницьких документів. Управління створеним підприємством. Передумови ефективної та прибуткової діяльності.
30. Сучасні організаційні форми підприємництва.
31. Підприємництво фізичних осіб.
32. Створення і структура малих підприємств.
33. Філії і дочірні підприємства.
34. Аналіз ринкових можливостей.
35. Основні форми підприємницької діяльності.
36. Складні підприємницькі формування.

37. Нормативна база регулювання механізму реєстрації підприємців і підприємницьких структур.
38. Стимулювання збуту в підприємницькій діяльності
39. Життєвий цикл фірми. Особливості та тенденції зміни структур малого підприємства.
40. Сутність, види ризику. Комерційний ризик. Оцінка ризику. Способи зменшення ризику. Методи страхування ризиків
41. Особливості проведення маркетингових досліджень в малому бізнесі.
42. Сутність і стратегія ціноутворення.
43. Стимулювання збуту підприємницької діяльності.
44. Техніко-економічне обґрунтування створення підприємства.
45. Точка беззбитковості. Найбільш вигідне виробництво
46. Сучасні концепції внутрішньо фірмового розвитку.
47. Основні джерела фінансування малого бізнесу.
48. Калькуляція витрат власної продукції підприємства громадського харчування.
49. Управління фінансами малої фірми, комерційний кредит.
50. Проведення переговорів. Ділова мова та діловий лист.
51. Посередницькі та оптові підприємства малого бізнесу.
52. Підприємництво в роздрібній торгівлі.
53. Сучасний процес приватизації та створення приватного сектору в торгівлі.
54. Особливості діяльності підприємницьких структур в торгівлі та громадському харчуванні.
55. Сучасний процес приватизації та створення приватного сектору в торгівлі. Виробництві та громадському харчуванні..
56. Державний комплексний план підтримки малого і середнього бізнесу
57. Спільні підприємства як форма міжнародного підприємництва
58. Форми підприємницької діяльності в споживчій кооперації.
59. Управління фінансами малої фірми, комерційний кредит.
60. Причини зумовлення підприємницького ризику.
61. У чому полягають особливості виробничого ризику?
62. У чому полягають особливості фінансового ризику?
63. Класифікація та характеристика підприємницьких ризиків.
64. Характеристика організаційних методів мінімізації підприємницького ризику.
65. У чому полягають особливості методу мінімізації збитків?
66. У чому полягають особливості методу передачі контролю за ризиком?
67. Які методи належать до економічних методів мінімізації підприємницького ризику?
68. Бізнес-культура: сутнісна характеристика та форми прояву.
69. Фактори впливу на формування підприємницької культури.
70. Фактори впливу на організаційну культуру.
71. На засадах яких принципів побудована етична теорія Дж. Ролза?
72. Які елементи входять до складу підприємницької культури?
73. Передумови виховання високої культури підприємництва.
74. Вербальні засоби спілкування.
75. Невербальні засоби спілкування та культура поведінки.

76. Етикет у взаємовідносинах з іноземцями.
77. У чому полягають особливості усного ділового спілкування з іноземцями відповідно до вимог етики та етикету?
78. У чому полягають особливості письмового ділового спілкування з іноземцями відповідно до вимог етики та етикету?
79. Охарактеризувати жорсткий автократичний стиль керівництва.
80. Охарактеризувати доброзичливо-автократичний стиль керівництва.
81. Характеристика демократичного стилю керівництва.
82. В чому полягає моральна сутність принципів ділової етики.
83. Значити можливі порушення етики найму та звільнення працівника?
84. Якими принципами треба керуватись, щоб урахувати особливості ділового спілкування в певній країні?

## **ЗРАЗОК МОДУЛЬНОГО ЗАВДАННЯ**

### **Варіант ПМР до модуля 1**

1. За якими ознаками можна класифікувати організаційно-правові форми підприємництва?
2. Тестове завдання.

### **Варіант ПМР до модуля 2**

1. Які методи належать до економічних методів мінімізації підприємницького ризику?
2. Тестове завдання.

## **НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

1. Навчальна програма
2. Робоча навчальна програма
3. Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення навчальної дисципліни
4. Дистанційний курс
5. Навчальні завдання для практичних занять
6. Індивідуальні завдання для самостійної роботи та методичні рекомендації до їх виконання
7. Методичні рекомендації для самостійного вивчення навчальної дисципліни
8. Завдання для контрольних робіт та методичні рекомендації до їх виконання для студентів заочної форми навчання
9. Тести вхідного контролю знань студентів
10. Пакети комплексних контрольних завдань (робіт) та критерії їх оцінювання
11. Модульний контроль (поточні модульні роботи)
12. Пакети тестів для студентів денної та заочної форм навчання
13. Питання для підготовки до ПМК (заліку)
14. Тематика науково-дослідної роботи студентів

# **ПЕРЕЛІК ОСНОВНОЇ ТА ДОДАТКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ, НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ТА НАУКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

## ***ПЕРЕЛІК ОСНОВНОЇ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ***

1. Варналій З.С. Основи підприємництва: Навч. посіб. – К.: Знання – Прес, 2002. – 239 с.: іл..
2. Варналій З.С. Основи підприємництва: Навч. посіб. – К.: Знання – Прес, 2006. – 259 с.: іл..
3. Гах Й. Етика ділового спілкування. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 160 с.
4. Захарчин Г.М. Основи підприємництва. Навчальний посібник. – К.: “Знання”, 2008. – 437 с.
5. Іванюта С.М, Іванюта В.Ф. Підприємництво та бізнес-культура . Навчальний посібник. – К.: “Центр учбової літератури”, 2007. – 287 с.
6. Киселев Ю.Н. Банк идей для частного бизнеса: Путь к финансовой независимости. Как заработать первый миллион. – К.: Издательство А.С.К., 2004. – 352 с.
7. Тягунова Н.М., Спориш О.А., Иванов Ю.В. Підприємництво та бізнес-культура. Навчально-методичний посібник з освоєння навчальної дисципліни за кредитно-модульною системою організації навчального процесу студентів спеціальності 6.050109 “Управління персоналом та економіка праці”.- Полтава 2008.,- 86 с.
8. Цигилик І.І., Паневик Т.М., Криховецька З.М. Основи підприємництва: Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2007. – 224 с.

## ***ПЕРЕЛІК ДОДАТКОВОЇ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ***

1. Корпоративна культура: Навчальний посібник під заг. ред Г.Л.Хаста -К: Центр навчальної літератури, 2003.-403 с.
2. Колот В.М., Щербина О.В. Підприємництво: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. – К.:КНЕУ, 2003.
3. Капитонов Э. А., Капитонов А. Э. Корпоративная культура и PR.-М.: Издательский центр «Март», 2003.-416 с.
4. Мочерний С.В., Устенко О.А., Чоботар С.І. Основи підприємницької діяльності: Посібник. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2003. – 280 с.(Альма-матер)
5. Предпринимательство: Учебник для ВУЗов / Под ред. В.Я. Горфинкеля, Г.Б. Поляка, В.А. Швандара. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002.
6. Подсолонко В.А. та ін. Підприємництво. – К.: Центр навчальної літератури, 2003.

7. Сизоненко В.О. Сучасне підприємництво: Довідник. – К.: Знання – Прес, 2003. – 379 с. – (Вища освіта ХХІ століття)
8. Томилов В.В. Культура предпринимательства: деловые игры, практикумы, ситуации.-СПб:Питер, 2001.-176 с.
9. Тягунова Н.М., Юрко І.В. Основи підприємництва. Навчальний посібник. – К.: НМЦ „Укоопосвіта”, 2002.- 162с.
10. Цигилик І.І., Паневик Т.М., Криховецька З.М. Основи підприємництва: Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 240 с.
11. Григоренко Е. Искусственные ограничения для развития предпринимательства сняты // Инвест Газета. - № 4. – 2000. – с. 2
12. Головатый Н. Экономическая безопасность предпринимательской деятельности //Персонал - № 1 – 2000 р., с. 13-15
13. Даулинг Грем Репутация фирмы: создание, управление и оценка эффективности: Пер. с англ.-М.: Консалтинговая группа «ИМИДЖ-КОНТАКТ»: ИНФРА-М, 2003.-XXVI, 368 с.
14. Долинський В.П. Особливості та розвиток підприємництва в аграрних і агропереробних підприємствах //Економіка АПК - № 2 – 2000, с. 46-55
15. Долинський С.В. Концептуальні підходи до організації підприємництва у вільних економічних зонах //Економіка АПК - № 3 – 3/2000, с. 37-39
16. Экономическая стратегия фирмы: Учеб. пособие / Под ред. А.П. Градова. –3-е изд., испр.-СПб.: Спец-Лит, 2000.-589 с.
17. Качала І. Що треба обов'язково знати, щоб свій бізнес розпочати //Зоря Полтавщини – 19.02.2000, с. 2
18. Мороз О.В., Пашенко О.В. Теорія сучасного брендінгу. Монографія.-Вінниця, 2003.-104 с.
19. Панкеев И.А. Энциклопедия этикета.-М.: ОЛМА-ПРЕСС, 2003.-384 с.
20. Пасхавер О. Перспективи приватного підприємництва в Україні: приватизація і зростання нового капіталу //Економіка України - № 4 –4/2000, с. 31-39
21. Пастух І. Критерії ліцензування підприємницької діяльності //Право України. - № 5 – 5/2000. – с. 33-34
22. Психология лидерства в би знесе / В.Шеклтон.-СПб: Питер, 2003.-222 с
23. Психология в отборе персонала / Д. Купер, А. Робертсон -СПб: Питер, 2003.- 240 с.
24. Скотт М. Факторы стоимости: Руководство для менеджеров по выявлению рычагов создания стоимости / Пер. с англ. –М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2000.-432с.
25. Створення підприємства і його реєстрація: Законодавча база //Галицькі контракти. -№ 5. – 2/2000. – с. 8-13 (вкладка)
26. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навч.посібник.-К.: КНЕУ, 2000.-412 с.
27. Трухіна Т. Ліцензування підприємницької діяльності //Баланс. - № 8. – 2/2000. – с. 49-55
28. Чмут Т.К., Чайка Г.Л. Етика ділового спілкування: Навч. Посіб. – 2-ге вид., перероб. І доп.-К.: Вікар, 2002.-223 с.
29. Яновский А. Предпринимательская деятельность и кадровый капитал // Маркетинг. - № 1. – 2000. – с. 100-112

**ЗАКОНОДАВЧА БАЗА КУРСУ**  
**“ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ”**

1. Господарський кодекс України (відомості Верховної Ради, 2003, №18, №19-20, №21-22, ст.144)
2. Про запровадження єдиної державної регуляторної політики у сфері підприємництва: Указ Президента від 22 січня 2000 р. //Нормативні акти з фінансів, податків, страхування та бух. обліку -№ 4 – 4.2000, с. 47-50
3. Положення про Реєстр суб'єктів підприємницької діяльності, затверджене Постановою Кабміну України від 18 листопада 1999 р. № 2103 //Газета бухгалтера - № 48 – 2.12.99, с. 2-3
4. Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств” //Голос України – 1995. – 14 лютого. – с. 5-10
5. Закон України “Про податок на додану вартість” //Урядовий кур'єр. – 1997. – 8 травня. – с. 8-10
6. Закон України “Про підприємництво” зі змінами та доповненнями //Юридичний вісник України. - № 47. – 25/ 11/ 1999. – с. 16-22
7. Закон України “Про ліцензування певних видів господарської діяльності”: від 1.06.2000 //Урядовий кур'єр. – 2/ 8/ 2000. – с. 1-8 (вкладка)

**Електронні ресурси для пошуку законодавчих документів : Internet, сайт:**  
[www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua)



## ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ПІДТРИМКИ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

1. Дистанційний курс з дисципліни «Основи підприємницької діяльності»
2. Пакет Microsoft Office.

### Зміст

Вступ	3
1 Загальна характеристика навчальної дисципліни	5
2 Розподіл навчального часу з навчальної дисципліни за семестрами і видами занять згідно робочого навчального плану з наряду підготовки на навчальний рік	6
3 Робочий графік навчальної дисципліни «Основи підприємницької діяльності»	7
4 Тематичний план навчальної дисципліни з розподілом навчального часу за видами занять	8
5 Технологічна карта тематичного плану навчальної дисципліни	9
6 Самостійна робота студентів	12
7 Індивідуально-консультаційна робота	15
8 Методики активізації процесу навчання	16
9 Шкала оцінювання знань студентів за результатами підсумкового контролю	18
10 Розподіл балів, що отримують студенти за результатами вивчення навчальної дисципліни	19
11 Система нарахування балів за видами навчальної роботи	22
12 Система нарахування додаткових балів за видами робіт з вивчення навчальної дисципліни	23
13 Перелік питань з підготовки до поточного модульного контролю	24
14 Перелік питань для підготовки до підсумкового контролю	26
15 Зразок модульного завдання	29
16 Навчально-методичне забезпечення	30
17 Перелік основної та додаткової навчально-методичної літератури	31
18 Програмне забезпечення комп'ютерної підтримки навчального процесу	34